

FI lausuntopyyntö VV

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Pieksämäen kaupunki	Teija Skön	Tuija Haatainen, sosiaali- ja terveystoimenjohtaja, tuija.haatainen@pieksamaki.fi, puh. 044 799 5639	14.3.2017	Pieksämäen kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteen mukaisesti perustason palveluiden saatavuuden parantuminen, nopeuttaa terveyspalveluissa asiakkaan hoidon saantia. Sosiaalipalveluissa tilanne on monimutkaisempi. Ainakin alkuvaiheessa Sote -keskuksissa on tarjolla sosiaalisen tuen tarpeessa oleville asukkaille pelkästään ohjausta ja neuvontaa. Sosiaalipalvelujen varsinainen palvelutarpeen arviointi tehdään maakunnan palveluliikelaitoksen palveluissa.

Lähtökohtaisesti valinnan vapauden lisäämistä voidaan pitää yhteiskuntapoliittisesti kansalais- ja asukaslähtöisenä tavoiteltavana päämääränä. Tämän toteuttaminen vaatii sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelujärjestelmän syvällistä muutosta, jolle on asetettava välitavoitteita ja johon on edettävä asteittain ei-aiottujen seuraamusten ja riskien pitämiseksi hallittuina.

Monituottajamallin toimivuuden edellytys on tiedon ajantasainen siirtyminen eri toimijoiden välillä, niin että tiedot ovat eri toimijoiden käytettävissä asiakkaan siirtyessä palveluntuottajalta toiselle. Tiedonsiirrolla turvataan asiakaskohtaisesti palvelujen jatkuvuus. Tämä puolestaan vaatii vahvaa panostusta tietojärjestelmien kehittämiseen. Tietojärjestelmien toimivuusvalmius on haaste tällä aikataululla maakunta- ja uudistuksen alkuvaiheessa. Myös tämä on peruste uudistuksen ajalliselle jaksottamiselle.

Erityisesti sosiaalihuollon näkökulmasta voidaan esittää vaatimus, että sosiaalipalveluja tai sekä sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevilla asukkailla on mahdollisuus itse arvioida ja valita, minkälaista palvelua he tarvitsevat. Tätä mahdollisuutta ei saa hukata keskeneräisen ja liian kiireesti tehdyn valmistelun vuoksi. Esitetty valinnanvapausmalli on niin moniportainen ja palvelukokonaisuuksia osin pilkkova, että runsaasti apua tarvitsevien asukkaiden edellytykset käytännössä löytää palvelut ja tehdä valintoja tuottavat vaikeuksia. Tämän vuoksi on perusteltua, että valinnanvapaus laajenee asteittain palvelujärjestelmän rakentumisen myötä. Tämä antaa mahdollisuuden kuulla maakuntien asukkaita ja palvelujen käyttäjiä ja tehdä kehittämistyötä yhdessä heidän kanssaan.

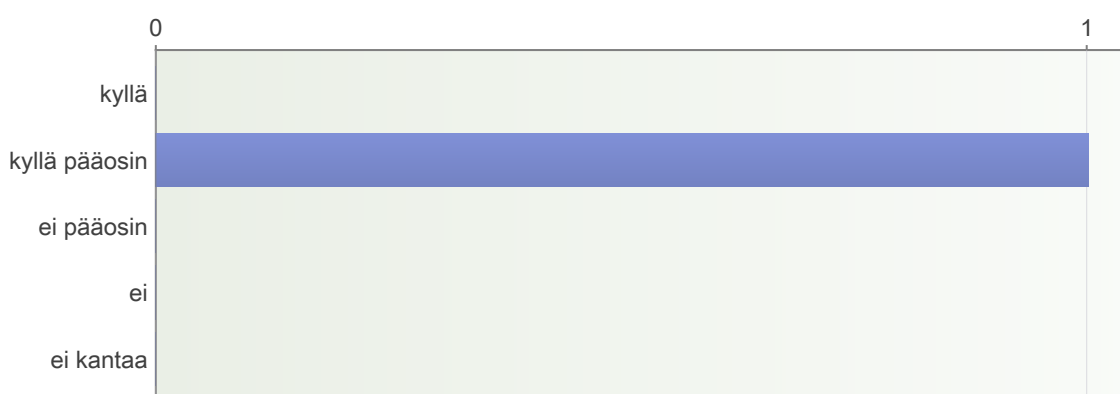
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on otettava huomioon, että eroihin vaikuttavat merkittävästi myös muut tekijät kuin sosiaali- ja terveyspalvelut sekä niiden saatavuus. Hyvinvoinnin lisäämiseksi maakuntien tulee tehdä tiivistä työtä kuntien kanssa. Alueelliset tekijät vaikuttavat siihen, ettei palveluita eri alueilla ole saatavilla yhdenvertaisesti. Maakuntien tulee voida vaikuttaa palveluiden saatavuuteen reuna-alueilla maakunnan sisällä esimerkiksi määrittelemiensä korvausten (kapitaatio) avulla. Muussa tapauksessa palveluntuottajat keskittyvät suurille kaupunkiseuduille. Alueellinen ja sosioekonominen eriarvoisuus on vaarassa lisääntyä ja terveys- ja hyvinvointierot kasvaa.

On varmistettava, että valinnanvapaus toteutuu koko maassa ja valinnanvapautta määriteltäessä kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, miten se nopeuttaa hoitoon ja hoivaan pääsyä ja lisää yhdenvertaisuutta sekä saa aikaan tervettä kilpailua tuottajien kesken palvelujen laadun parantamiseksi. On määriteltävä, missä sosiaali- ja terveyspalveluissa valinnanvapaus on mahdollinen ja missä ei.

Valinnanvapausjärjestelmä on rakennettava sellaiseksi, että pienten ja keskisuurten toimijoiden mahdollisuudet toimia sote- markkinoilla turvataan. Kokemuksia palveluseteleiden käytöstä ja henkilökohtaisesta budjetoinnista on tärkeä hyödyntää jatkotyössä.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihin lisääntyvät, mutta säädökset ovat niin monimutkaiset, että niitä on asiakkaan vaikea hallita. Palvelut lisäksi pirstoutuvat monelle palvelutuottajalle, mikä tekee palvelukokonaisuuden hallinnan haasteelliseksi.

Valinnanvapaus toisaalta lisää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia, voi nopeuttaa palveluun pääsyä ja asiakas voi valita aiempaa monipuolisemmin omaan tilanteeseensa sopivia palveluja maksusetelin, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin kautta.

Valinnan vapaus uudistuksen valmistelussa tulee ottaa huomioon uudella tavalla myös asiakkaiden kuluttajasuojan tarve ja sote -palvelujen toimialeen markkinoinnin pelisäännöt ja rajoitukset. Palvelutarpeessa oleva asiakas tarvitsee suojaa monituottajamallissa aiempaa enemmän. On ennakoitavissa, että myös palveluliikelaitokset ja niiden keskussairaalat yhtiöineen kilpailevat asiakkaista.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

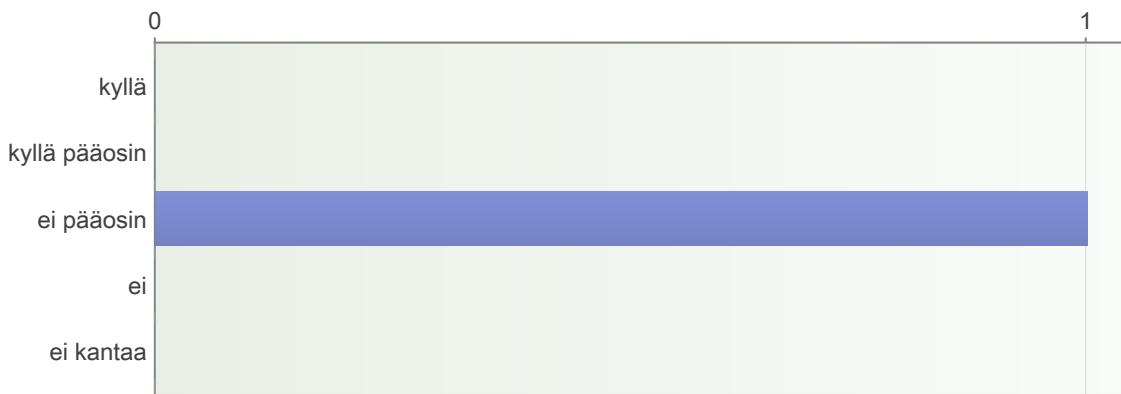
- Periaatteessa asiakkaan on mahdollista valita omaan tilanteeseensa sopiva palvelu. Maakunta on velvollinen huolehtimaan palveluohjauksesta ja palvelutarpeen arvioinnista eli auttamaan valitsemaan, jos asiakas ei siihen pysty. Jos palvelutarve on erityisen runsas, laaditaan asiakassuunnitelma.

Kun asiakasmaksu on sama ja pysyy kohtuullisena, tämä parantaa suoraa valittavien palvelujen tarjontaa varallisuudesta riippumattomia valinnan mahdollisuuksia niille, jotka eivät pysty käyttämään esim. yksityisiä palveluita. Voi valita nykyistä laajemmin sosiaali- ja terveystarpeiden tuottajan ja sen toimipisteen valinnanvapauden piiriin kuuluvissa palveluissa. Lisäksi voi valita omaan tilanteeseen sopivan joko maakunnan omistaman yhtiön, yksityisen yrityksen tai järjestön tarjoaman palvelun.

Haasteena on, miten asiakkaat saavat tiedon eri palvelupisteiden palveluista, palveluun pääsyn ajoista ja palvelujen laadusta erityisesti valinnanvapauden toteuttamisen alkuvaiheessa, koska tarvittavien tietojärjestelmien kehitystyö on vasta aluillaan.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palvelutarpeita, tehdään palveluohjauksen keinoin hoito- ja palvelusuunnitelma, jonka mukaan palvelut toteutetaan. Ongelmaksi nousee palveluiden yhteensovittaminen. Palveluketjujen toimivuus edellyttää esteetöntä tiedon kulkua ja yhteen sovitettuja tietojärjestelmiä eri palvelutuottajien välillä ja laajaa alueen palvelutuotannon tuntemista, jotta asiakkaat saisivat sujuvan palvelukokonaisuuden.

Uudistuksessa peruspalvelut jakaantuvat suoraan valittaviin palveluihin ja palvelulaitoksen tuottamiin palveluihin, asiakassetelillä valittaviin palveluihin sekä henkilökohtaisen budjetin palveluihin. Tämä voi monimutkaistaa palveluja tarvitsevan potilaan asemaa nykytilanteeseen verrattuna.

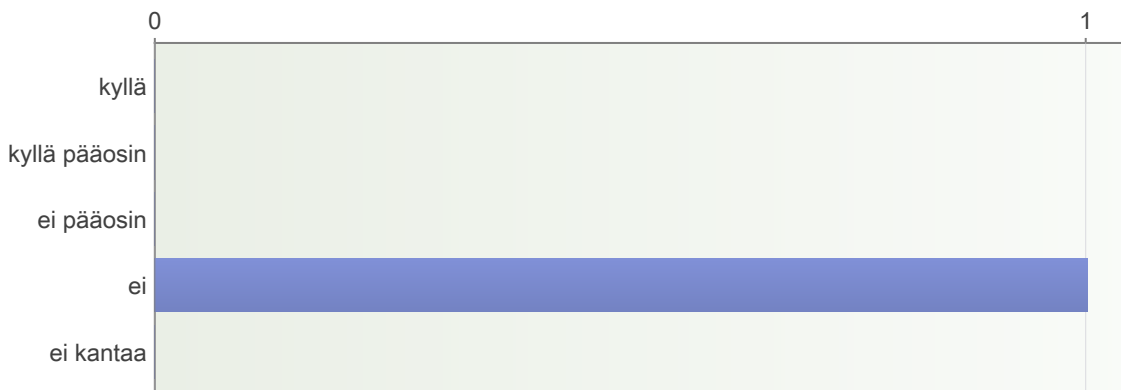
Voi olla mahdollista, että peruspalvelut heikentyvät nykyiseen verrattuna, kun ne jakautuvat kahteen eri organisaatiomuotoon: palvelulaitokseen ja yhtiöihin ja tämä heikentää monia eri palveluita tarvitsevien (monitai pitkäaikaissairaiden ja moniongelmaisten) ihmisten palvelujen toteutumista integroituna kokonaisuutena. Suoran valinnan palveluntuottajan yhteys maakunnan palvelulaitokseen ja sen laatimaan asiakassuunnitelmaan tai tuottamaan palvelukokonaisuuteen voi jäädä riittämättömäksi, mikäli palvelujen yhteensovittamista ei osata varmistaa riittävästi.

Valinnanvapauden toimivuus tulee edellyttämään mittavaa palveluohjausta ja valvontaa, jotta erilaisissa elämäntilanteissa olevat asiakkaat voivat valinnanvapauttaan käytännössä toteuttaa.

Eryteisesti laaja-alaisesti palveluja tarvitsevien kohdalla valinnanvapausesitys tuottaa nyky muodossaan suurimmat ongelmat. Palvelujen pirstoutuminen perustason palveluissa tulee muodostamaan erityisen suuria ongelmia juuri heille. Voidaan aiheellisesti kysyä muun muassa sitä, että miten erityistason palveluja tarjoavan liikelaitoksen ja tulevien peruspalveluja tarjoavien sote -keskusten yhteistyö voisi olla sujuvaa ja saumatonta, jos osa näistä sote -keskuksista toimisi alueellisesti sovitun joustavan yhteistyömallin mukaisesti, kun samalla toinen osa sote -keskuksista saisi tulonsa kapitaatiomallin mukaisesti ja rajoittaisi taloudellisin perustein tarjoamiaan hoitotoimia nimenomaan laaja-alaisesti palvelutarpeita tarvitsevien asiakkaiden kohdalla. Miten kaksi erilaista ansaintalogiikkaa olisi mahdutettavissa samaan malliin.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityiset palvelutuottajat keskittyvät suurille kaupunkiseuduille ja hankkivat asiakaskuntansa sieltä. Yhtiöittäminen voi johtaa epätarkoituksenmukaiseen palvelutuotantoon. Yritykset voivat haalia "helpot" asiakkaat listoilleen ja "hylkiä" riskiasiakkaita. Tähän kun yhdistää kaavailut palvelupakettien mittaamista pistemäisin tuottavuusmittarein, on osaoptimointia suosiva malli todennäköinen.

Maakunnalliselle liikelaitokselle jää raskas hallintokoneisto, jonka raskautta monimutkaiset säädökset ja valvontavelvoitteet lisäävät. Lisäksi maakunnan liikelaitos on velvollinen huolehtimaan kaikista niistä palveluista, joita muut tuottajat eivät halua tai eivät kykene huolehtimaan. Vaarana on, että luodaan kallis systeemi, jossa palveluiden käyttö lisääntyy eniten niillä, jotka niitä vähiten tarvitsevat.

Kun uudistuksessa erotetaan palvelujen järjestäminen ja tuottaminen ja maakunnan itse tuottamat palvelut on erotettava maakunnan liikelaitokseen ja maakunnan omistamiin tytäryhtiöihin ja suoran valinnan palveluja tuottavat yksityiset ja kolmannen sektorin tuottajat sekä maakunnan omistamat yhtiöt, kasvattaako hallinnon kuluja monimutkainen järjestelmä?

Palvelujen tarjonnassa tulee esiintymään alueellisia eroja maakuntien välillä ja mikäli palvelujen tarjoajia on vähän, kustannukset kasvavat, etenkin alueilla, jossa etäisyydet ovat suuria ja/tai henkilökuntaa voi olla vaikea saada.

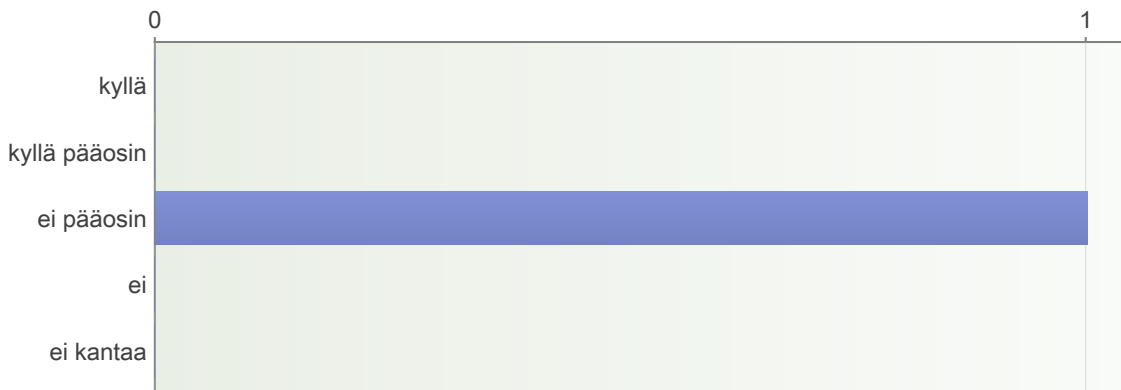
Peruspalvelujen vahvistamisella ja hoitoon pääsyn parantamisella voi olla kustannuksia alentavaa vaikutusta, koska näin on mahdollista välttää erityistason palvelujen käyttöä.

Tilaajan ja tuottajan erottamisella on uskottu hallittavan kustannuksia. Kun tilaaja / järjestäjä vastaa sote-palvelujärjestelmän kokonaisuudesta sekä sisältöjen että kustannusten näkökulmasta, tulee sille, erityisesti tuottajakentän moninaistumisen ja laajenemisen vuoksi, laaja ja syvälinen seuranta- ja valvontatehtävä. Tämä tulee edellyttämään, myös taloudellisessa mielessä, vahvaa ja osaavaa organisaatiota. Nykyisissä kuntayhtymäperustaisissa organisaatioissa, joissa usein sama organisaatio sekä järjestää että tuottaa palvelut, ei erillistä päällekkäistä järjestäjätahoa ole tarvittu.

Valinnanvapausmalli sisältää mahdollisuuden osaoptimointiin, joka voi lisätä palvelujen päällekkäisyyttä ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Kilpailu sinällään johtaa kustannuskilpailuun, mutta nykyisellä mallilla johtanee vastaavasti asiakaskohtaisten kustannusten kasvamisen myötä myös siihen, että osa asiakkaista voi herkemmin ohjautua liikelaitoksen asiakkaiksi, jolloin tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas palvelujen porrastuminen ei toteudu.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki ei mahdollista maakunnan erityispiirteiden huomioimista palveluiden järjestämisessä. Pitäisi edetä kokeilujen sekä asiakassetelitoiminnan ja henkilökohtaisen budjetoinnin laajentamisen kautta. Tässä pidempi siirtymäkausi olisi perusteltua.

Maakuntatasolla demokraattinen päätöksenteko toki toteutuu, mutta palvelutuotannon ohjauksen välineet poliittisen päätöksenteon tasolla monitoimijaisessa tuotantotilanteessa ovat varsin vaatimattomia.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus antaa mahdollisuuden toimintatapojen uudistamiseen ja palveluinnovaatioiden lisäämiseen

Hyvin käynnistynyt toiminnallinen integraatio saattaa vaikeutua esimerkiksi Etelä-Savon alueella, kun jo integroituja sote -palveluja joudutaan hajottamaan osakokonaisuuksiin. Palvelukokonaisuuksien hallinta häiriintyy ja palveluiden sujuvuus kärsii. Järjestäjäpuolella kehittäminen keskittyy tuotannon valvontaan ja tuotannon puolella myös liiketoiminnalliseen tulokseen. Innovaatiot eivät siis välttämättä liity terveyshyödyn tuottamiseen.

Paljon palvelua ja tukea tarvitsevien asiakkaiden oikeuksien toteutumisen, palvelujen saatavuuden ja sosiaali- ja terveydenhuollon integroitujen palvelukokonaisuuksien rakentumisen kannalta julkisten palvelujen yhtiöittämisveloitteessa on riski ja tekee palvelurakenteesta monimutkaisen. Voidaanko tavoitteet saavuttaa muilla, kevyemmillä keinoilla ja keskittyä innovatiivisten palvelujen kehittämiseen enemmän kuin hallinnolliseen kehittämiseen.

Toimintatapojen muutos ja palveluinnovaatiot edellyttävät sellaista palvelukentän syvällisten tarpeiden tunnistamista ja myös tutkimukseen pohjautuvaa toimintamallien sekä uusien innovaatioiden kehittämistä, että tiukassa tuotantotoiminnan hintakilpailutilanteessa tulee olemaan hyvin haasteellista irrottaa tähän toimintaan panostuksia.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei ole selkeää. Mikä on esimerkiksi neuvolapalveluiden asema. Palvelut ja niiden sisällöt pitää täsmällisesti yksilöidä ja sisällöt määritellä. Lisäksi tulee täsmentää, mitä palvelukokonaisuudella tarkoitetaan. Vastaako sote -keskus mm. erikoissairaanhoidonkin kustannuksista asiakkaitensa osalta. Jos eivät, niin tulee ongelmia, asiakas ohjataan erikoissairaanhoidon tai muuhun erityispalveluun ellei vastuuta kustannuksista ole.

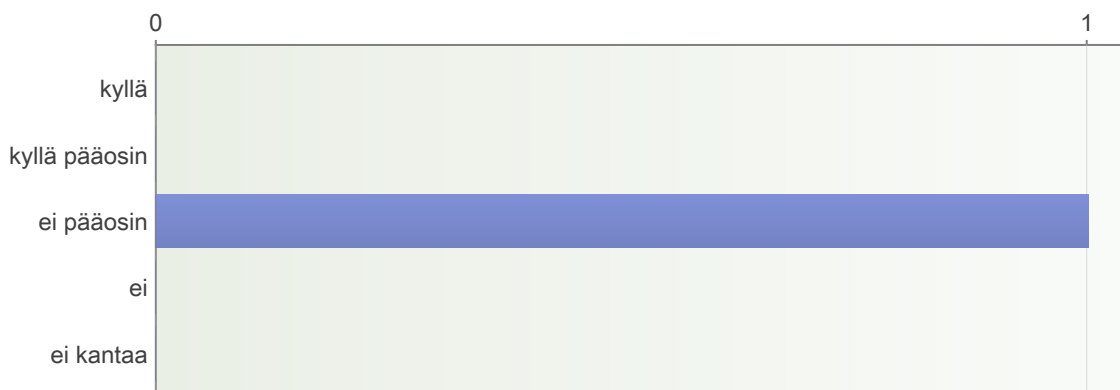
Perustason ja laajan perustason ero pitää täsmentää. Perustaso voisi olla esim. yleislääkäritasoiset palvelut, sairaanhoitajan ja perustason sosiaaliohjaus ja -neuvonta (pitää määritellä), sisältäen fysioterapeutin, psykiatrisen sairaanhoitajan, päihdehuollon hoitopalvelut, tavanomaiset laboratorio- ja natiiviröntgentutkimukset. Lisäksi perustasolla palveluina tulisi olla hankittavissa (maksusetelillä) tavalliset ultraääni-, rasisussydänfilmi- ja keuhkofunktio tutkimukset.

Laajan perustason palvelut tulee yksityiskohtaisesti määritellä. Perustason tulee kantaa ja pystyä kantamaan vastuu asiakkaidensa palvelukokonaisuuksista. Lisäksi tulee varmistaa, ettei synny viranomaistehtävien suhteen päällekkäisiä rakenteita (mm. tartuntatautilain, mielenterveyslain, päihdehuoltolain ja lastensuojelulain määräykset ja velvoitteet). Lisäksi niiden sisällöt tulee huomioida myös viranomaisyhteistyövelvoitteiden osalta.

Lakiluonnoksen 4 momentissa säädetään maakunnan vastuusta määritellä suoran valinnan palvelukokonaisuudet. Maakunta vastaa suoran valinnan palveluihin sisältyvien palvelukokonaisuuksien ja asiakkaiden palveluketjujen yksityiskohtaisemmasta määrittelystä, mikä tulee tehdä maakunnan ja sen asukkaiden tarpeiden perusteella. Maakunnan on toisaalta siis mahdollisuus tehdä strateginen linjaus ja päättää suoran valinnan palvelukokonaisuuksista. Miten tähän kokonaisuuteen istuvat ns. palvelupaketit.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

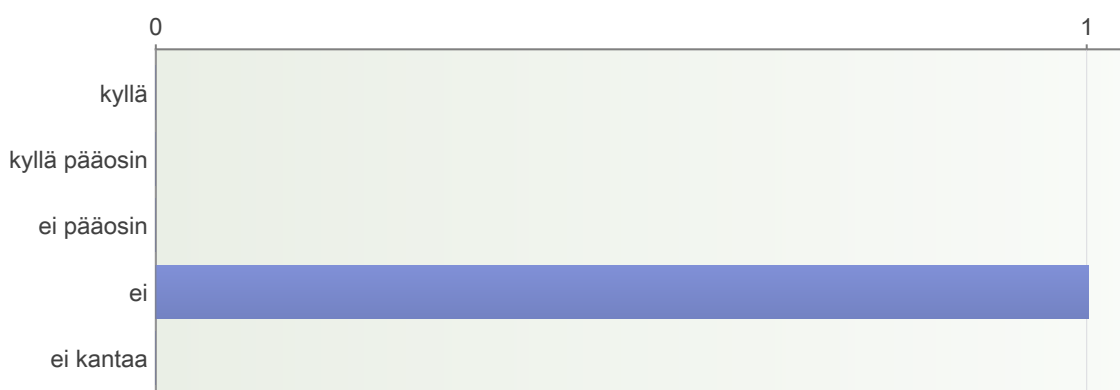
- Maksusetelijärjestelmä parantaa palvelukokonaisuutta asiakkaiden valinnanvapauden kannalta ja mahdollistaa esimerkiksi erikokoisten toimijoiden toimimisen sote-järjestelmässä palveluntuottajana.

Maksusetelillä myönnettävä itsenäinen osakokonaisuus tulee lainsäädännössä määritellä selkeämmin palvelusisältönä. Se, miten paljon sote-aseman tuottajalla tulee olla omaa palvelutuotantoa, ei ilmene lakiluonnoksesta. Ilmaan jää kysymys, voiko sote-asema tuottaa maksusetelillä jopa kaikki palvelunsa.

Maakunnan näkökulmasta maksusetelijärjestelmä voi olla ongelmallinen järjestämisen hallinnan näkökulmasta. Sote-asemien poikkeava toimintatapa maksusetelin käytössä voi muodostua haastavaksi asiakkaiden palvelukokonaisuuksien hallinnan osalta.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

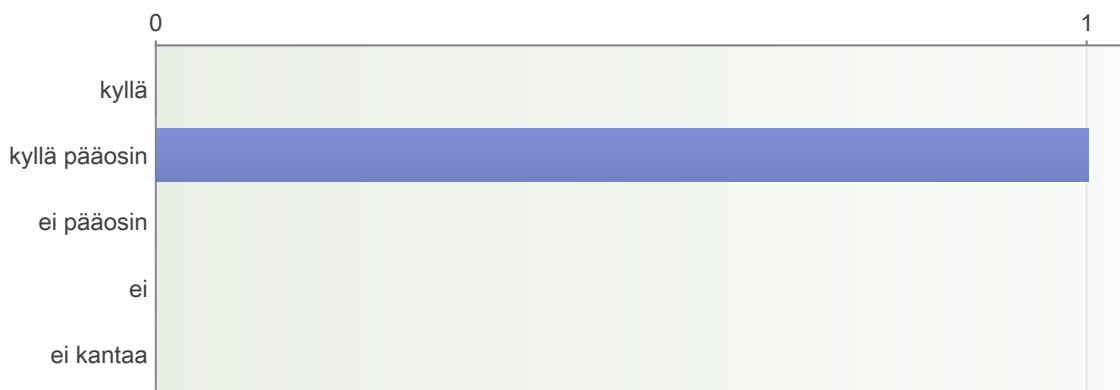
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen sanamuoto sote-asemien ”osakokonaisuudesta” tulee määritellä tarkemmin selkeyden lisäämiseksi. Suoran valinnan palvelun tuottajalla on vastuu maksusetelipalveluista. Kokonaisvastuun kantaminen on kuitenkin ongelmallista, jos asiakas saa vapaasti valita maksusetelipalvelun tuottajan ilman vastuullisen palvelun tuottajan ohjausta.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

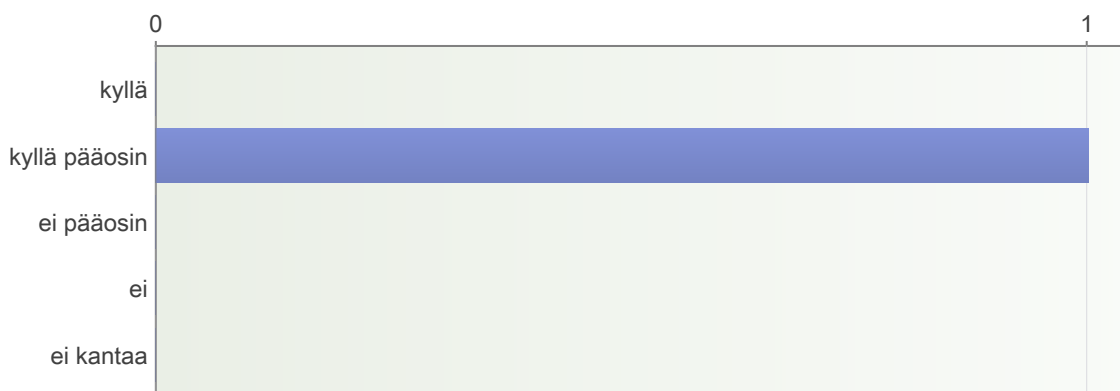
- Hoidon osakokonaisuuden toteuttaminen maksusetelillä asiakkaan valitsemalla palveluntuottajalla lisää asiakkaan vaikutusmahdollisuutta palvelun/hoidon kokonaisuuteensa. On kuitenkin pohdittava, ettei palvelu/hoido pirstaloitu maksusetelijärjestelmään vain sen vuoksi, että asiakas saisi valita enemmän. Taustalla tulee olla perustellumpi.

Hoidon jatkuvuuden ja laadun turvaaminen sekä hoitovastuu kokonaisuudessa tulee varmistaa. Hoitovastuu tarkempaa määrittelyä edellytetään lainsäädännön tasolla.

Maksusetelien käyttö edellyttää hyvää asiakkaiden ohjausta, neuvontaa ja palveluohjausta sekä riittävää tietoa sairauksista ja palveluista sekä niiden sisällöistä. Tämä voi helpottaa niiden ihmisten hoitoon pääsyä, jotka nykyisin ovat pitkiä aikoja terveyskeskusten jonoissa tai eivät jonojen takia edes hakeudu palveluihin. Nopeammalla hoitoon pääsyyllä ehkäistään ennalta erikoistason palveluiden tarvetta ja ihmisten terveysongelmien kasautumista.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan asiakkaat voivat hakeutua myös toisen maakunnan liikelaitoksen erikoistason palveluihin, kuten nykyisinkin on mahdollista käyttää valiten erikoissairaanhoidon palveluja.

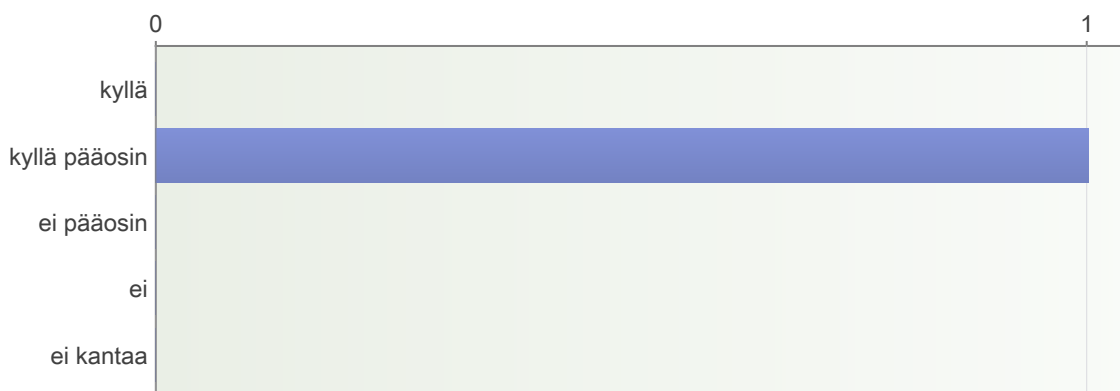
Pidemmällä aikavälillä keskussairaalat, jotka ovat maakuntiensä julkisesti rahoitettuja erikoistason palveluyksiköitä, voivat olla nykyistä voimakkaammin kilpailutilanteessa, varsinkin kun sairaalat kuuluvat palveluiltaan eri ryhmiin ja osa sairaaloista perustavat joillekin erikoissairaanhoidon erikoisaloille palveluitaan tarjoavia yhtiöitä (mm. sydänsairaalat ja ortopediset sairaalat).

Julkisesti rahoitettuja erikoistason liikelaitosten ja niiden yhtiömuotoisten toimipisteiden markkinointimahdollisuuksia ja -rajoituksia eikä kuluttajansuojaa ole juuri tarkasteltu perusteluissa. Tarkastelu ei ulotu myöskään asiakas- / potilasvirtojen lähitulevaisuuden arviointiin ja virtaamamuutosten aiheuttamiin vaikutuksiin ja vaikutusten ennakointiin keskussairaalaverkolla.

Sosiaalipalvelujen erikoistason palveluissa tämä johtaa osin uuteen tilanteeseen, kun asiakas tai hänen omaisensa voivat valita esimerkiksi kehitysvammaisten palveluja, päihdepalveluja tai lastensuojelun palveluja aiempaa laajemmin. Sosiaalipalvelujen erityistason palvelujen valinnan vapauden laajennuksen vaikutuksia palvelujärjestelmälle ei ole riittävästi arvioitu. Laajan valinnan vapauden ulottaminen sosiaalipalvelujen erityispalveluihin voi tuottaa ei-aiottuja seurauksia palveluihin.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lähtökohtaisesti asiakassetelin käyttö vahvistaa asiakkaan itsemääräämistä useimmissa tilanteissa. Sääöksessä on kuitenkin määriteltävä myös se mahdollisuus, että asiakas voi halutessaan kieltäytyä asiakassetelistä. Tällöin on ilmeistä, että maakunnan liikelaitoksen on kyettävä tarjoamaan palvelu ja osoitettava palvelu muulla tavoin.

Maakunta joutuu yhtiöittämään sellaiset omat palvelunsa, joissa maakunta käyttää asiakasseteliä. Jos asiakas ei halua käyttää asiakasseteliä, maakunnan liikelaitos joutuu tarjoamaan palvelun muulla tavoin. Miten tämä toteutuu käytännössä, jos maakunnan näiden palvelujen yhtiössä kaikki asiakaspaikat ovat täynnä eikä muuta korvaavaa toimintaa ole. Tilanne on vaikea palveluiden kannattavuuden näkökulmasta, sillä myös maakunnan yhtiö kilpailee markkinoilla, mutta joutuisi kuitenkin ylläpitämään palveluja siltä varalta, jos asiakas ei valitsekaan palvelua asiakassetelillä.

Asiakassetelillä asiakas voi hankkia tarvitsemansa palvelun kaikista valvontaviranomaisen ylläpitämästä palveluntuottajarekisteröidyistä palvelun tuottajista koko maan alueella.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

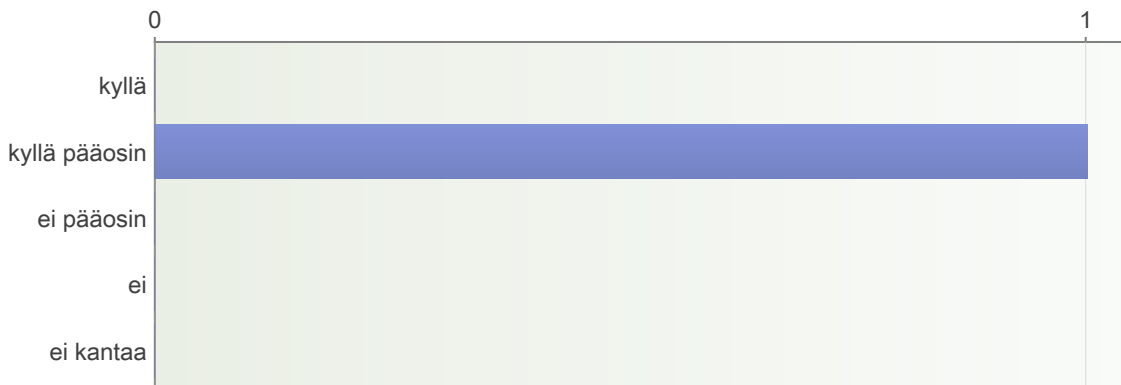
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasetelin ja käytössä olevan palvelusetelin välillä on eroja. Palveluseteli on määrärahasidonnainen palvelu, johon asiakkaalla ei ole subjektiivista oikeutta. Palvelusetelin arvon voi määräytyä tulosisidonnaisesti. Edelleen nykyisessä lainsäädännössä korostetaan kunnan päätösvaltaa järjestämistavan valinnassa, koska palvelusetelijärjestelmän hallinnointiin sisältyy aina kustannuksia. Maakunnalla tämä sama harkintavalta säilyy pääosin, mutta valtionohjaus korostuu nykyistä enemmän. Lakiluonnoksen perusteella kumotaan laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä, jolloin nykyistä voimassa olevaa lainsäädäntöä ja siihen liittyvä käytännön kokemusta ei ole suoraan sovellettavissa maakunnan toiminnassa. Maakunta ei pysty laajentamaan palvelusetelijärjestelmää asteittain, kuten nykylain säädäntö on mahdollistanut. Lakiluonnoksen perusteella asiakaseteliin ei sisältyisi määrärahasidonnaisuuden periaatetta. Asiakkaalle on myönnettävä asiakaseteli, mikäli asiakas täyttää palvelun saamiselle asetetut ehdot. Tämä osaltaan kaventaa maakunnan harkinta-/ohjausvaltaa.

32. 10c. Ovatko asiakasetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

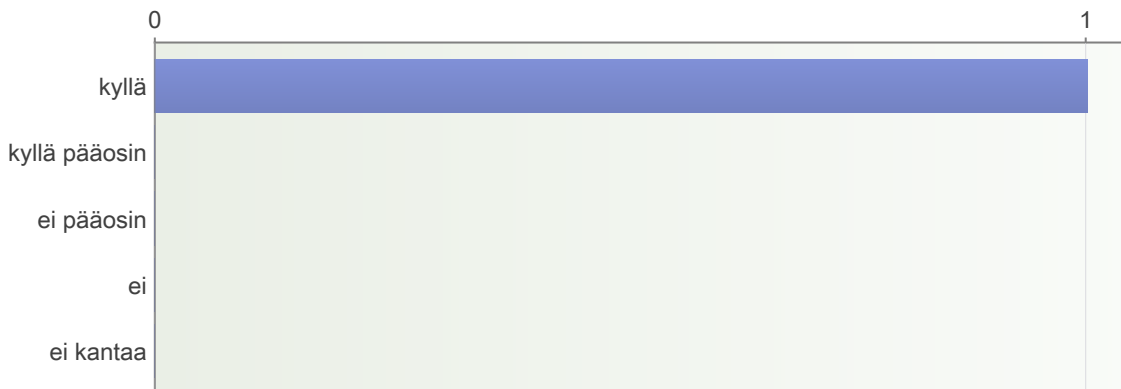
Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan maakunta päättää muut kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut, joiden järjestämisessä se käyttää asiakasseteliä. Kuitenkin suoran valinnan palveluista maakunnalla on mahdollisuus vaikuttaa sen volyymiin ainoastaan siltä osin, kuin maakunta määrittelee suoran valinnan palvelut lain 15 §:ssä määriteltyä vähimmäistasoa laajemmaksi.

Lakiluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 15 prosenttia kokonaiskuluista tulisi olla asiakassetelin piirissä palveluista, jotka eivät ole kiireellisiä, julkisen vallan käyttöä, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain ja terveydenhuoltolain mukaan tehtävän harvinaisuuden, vaativuuden tai suurten kustannusten perusteella keskitettäviä palveluita tai joita ei toteuteta henkilökohtaisen budjetin avulla. Tällaisen prosenttiosuuden määrittäminen ei ole perusteltua. Tämän sijaan asiakassetelin piiriin tulee ulottaa sellaiset palvelut, joissa markkinoiden hyödyntämisen edellytykset ovat suurimmat. Näiden palveluiden valinnassa palveluiden käyttäjät ovat kyvykkäitä ja halukkaita valitsemaan palvelut itse tai omaisensa/läheistensä kanssa.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen budjetointi tukee valinnanvapauden toteutumista myös laajan palvelutarpeen asiakkailla. Pykälän 2 momentin mukaan maakunnalla olisi mahdollisuus tarjota henkilökohtaista budjettia myös muille asiakasryhmille kuin iäkkäille ja vammaisille henkilöille ja tämä laajentaa henkilökohtaisen budjetoinnin mahdollisuuksia.

Asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin kautta voi hankkia tarvittavat palvelut tuottajan kaikista valvontaviranomaisen ylläpitämästä palvelun tuottajarekisteröidyistä palvelun tuottajista koko Suomen alueella. Maakunta päättää palvelusta, joita voi saada palvelutarpeen arvioinnin jälkeen. Jos asiakas kieltäytyy, vaihtoehtona on vastaanottaa maakunnan liikelaitoksen osoittama palvelu.

Henkilökohtaisella budjetilla ei voi saada palveluja maakunnan liikelaitokselta. Tämä voi muodostua asiakkaan palvelukokonaisuuden kannalta ongelmalliseksi erityisesti tilanteissa, joissa markkinat eivät toimi.

Asiakkaalla ei olisi tällöin mahdollisuutta yhdistellä maakunnan liikelaitoksen ja muiden palveluntuottajien tuottamia palveluja. Rajaus voi olla toimiva asiakassetelin osalta, mutta henkilökohtaisen budjetin osalta rajaus voi olla epätarkoituksenmukainen.

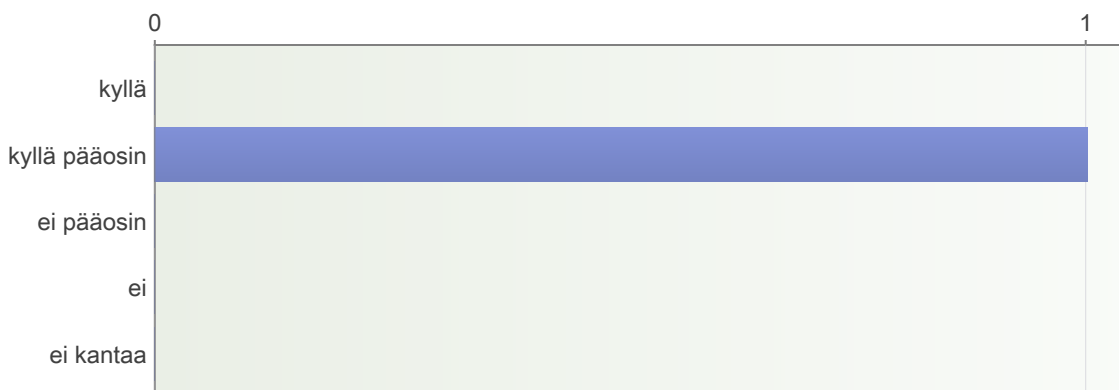
Henkilökohtaisen budjetin käyttöön ottaminen tulisi voimaan välittömästi vuoden 2019 alusta. Tämä tarkoittaa sitä, että maakunnan tulee valmistautua uudistukseen jo vuodella 2018. Tämä voi olla monessa maakunnassa haasteellista.

Henkilökohtaisen budjetoinnin toteutuminen vaatii vahvaa palveluohjausta runsaasti palveluja käyttävissä asiakasryhmissä. Keskeistä on varmistaa se, että tilanteissa, jossa asiakkaan, omaisten ja palveluohjauksen näkökulmat eroavat toisistaan, varmistetaan asiakkaan tahdon ja edun toteutuminen.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

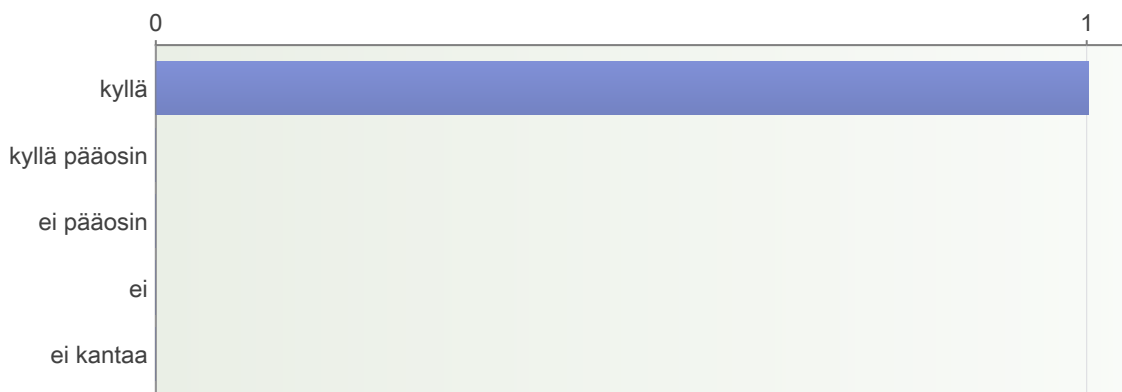
Vastaajien määrä: 1

- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisella on velvollisuus palveluohjaukseen ja neuvontaan. Eri toimijoiden tulee varmistaa, että he tuntevat hyvin palvelujärjestelmän sekä osaavat avustaa neutraalisti päätöksenteossa.

Tuetun päätöksentekoon osallistuvan ammattihenkilön rooli ja juridinen asema ovat epäselviä. Lakivalmistelussa on selkeytettävä, rinnastetaanko tuki edunvalvontaan tai laajennettuun edunvalvontaan. Samalla on selkeytettävä sitä, mikä on tuetun päätöksenteon suhde maakunnan ammatilliseen palveluohjaukseen. Lisäksi on huomioitava se, miten varmistetaan asiakkaan tietosuoja tuetussa päätöksenteossa.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteiden kannalta hyväksymismenettely on tarkoituksenmukainen. Tuottajien sopimus- ja hyväksymismenettelyt tuovat maakunnalle runsaasti hallinnollista työtä ja edellyttävät osaamista sopimusoikeudellisista asioista. Lisäksi tarvitaan myös asiantuntijaresursseja.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palveluja tuottaisivat maakunnan liikelaitoksen yhtiöt sekä yksityiset palvelun tuottajat. Maakunta hyväksyisi suoran valinnan palvelun tuottajat 7 luvussa säädetyn hyväksymismenettelyn mukaisesti ja tekisi niiden kanssa sopimukset suoran valinnan palvelujen tuottamisesta.

Maakunnalla olisi merkittävä rooli siinä, että se voisi lisäksi päättää, että suoran valinnan palveluihin kuuluu muitakin kuin pykälässä mainittuja palveluja. Maakunta voisi päätöksellään laajentaa sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön tuottamisvastuulle kuuluvaa palveluvalikoimaa laissa säädetystä vähimmäistasosta ja toimia maakunnan tavoitteiden suuntaan.

Tämä koskee myös ennaltaehkäisevää toimintaa ja terveystarkastuksia, kun maakunta voi määritellä pykälän 4 momentin sekä lain 30 §:n mukaisesti, mitä ennaltaehkäisevää toimintaa ja terveystarkastuksia suoran valinnan palveluissa tehdään.

Palveluntuottajan 39 §:ssä määritelty sopimuksen irtisanomisaika on lyhyt eikä jätä maakunnalle riittävästi aikaa palveluntuotannon uudelleen organisoimiseksi. 36§:ään sisältyy vaikeasti tulkittavia sopimusehtoja, joiden sitovuus on epätarkka ja sopimusperusteinen valvonta on vaikeaa. 38 §:ään sisältyvä säännös sopimuksen yksipuolisesta muuttamisesta on epätavallinen, ja palveluntuottajan kannalta riskialtis.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Luonnoksen mukaan jokaisen palvelun tuottajan on oltava palveluntuottajain 10 §:n mukaisessa palvelun tuottajienrekisterissä.

Palvelujen laatua ja saavutettavuutta koskevat vaatimukset voivat koskea muun muassa laatumittareiden käyttöä ja niiden perusteella määriteltyä vähimmäistasoa, palvelutoiminnan henkilöstömitoitusta ja vastaanottoaikoja. Kukin maakunta voi määritellä näitä ja muita vaatimuksia alueen väestön, olosuhteiden ja elinkeinorakenteen tarpeita vastaavasti.

Valinnan kriteerit aiheuttavat kuitenkin miettimistä asiakkaan näkökulmasta. Jotta asiakas voi valita, hänellä pitää olla tieto vaihtoehtoista arvioituna samoin kriteerein ja ymmärrettävässä muodossa. Keskeiset kriteerit (tieto hoidon ja hoivan laadusta) pitää määritellä laissa, jotta vertailtavuus oli luotettavaa.

Lakiluonnoksessa määritelty ilmoitusaika (kaksi kuukautta) toiminnan lakkauttamisesta on liian lyhyt. Ajan tulee olla vähintään 6 kuukautta, jotta korvaava palvelu ehditään asiakkaille järjestämään.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

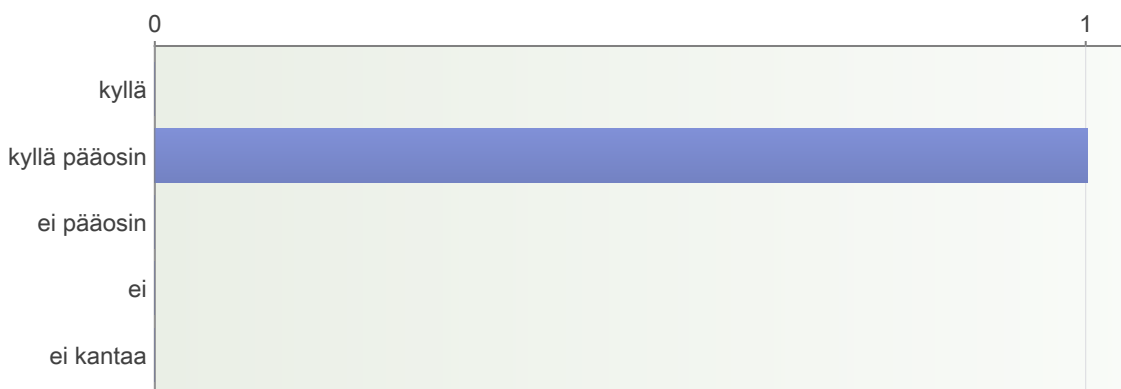
- Esityksen mukaan suoritettavat korvaukset perustuisivat suoran valinnan palveluja tuottavien sote-keskusten ja suunhoitoyksiköiden kiinteään korvaukseen, joka perustuu listautuneisiin asiakkaiden määrään ja hyvinvointiriskiin.

Lähtökohta on hyvä ja kannustaa asiakkaiden kerralla kokonaisvaltaisempaan hoitoon. Optimaalinen suhde tullaan kuitenkin näkemään vasta käytännön kautta. Maksujärjestelmään joudutaan todennäköisesti muuttamaan, kun kokemuksia lainsäädännön toimivuudesta saadaan laajemmin.

Maakunnalla tulee olla mahdollisuus huomioida alueelliset erityistarpeet ja maakunnan sisällä tulee voida olla tarvittaessa erisuuruisia kapitaatiokorvauksia esimerkiksi alueellisten tarpeiden mukaan palveluiden turvaamiseksi maakunnan eri osissa.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

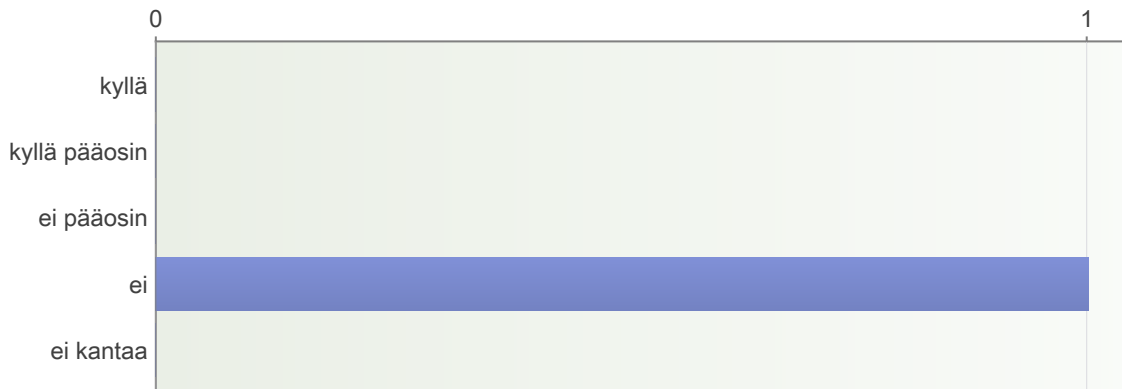
Vastaajien määrä: 1

- Erityisesti tulee huolehtia siitä, että kannustinperusteiset korvaukset kohdentuvat vaikuttavasti ja terveyttä ja hyvinvointia edistävästi.

Hyvinvointiriskin käsite vaati lisää määrittelyä ja millä sitä tullaan mittaamaan. Korvausta voidaan täydentää hoidon ja palvelun onnistuneisuuden perusteella maksettavilla kannustimilla ja heikkoihin tuloksiin liittyvillä sanktioilla. Joissakin palveluissa voisi käyttää osittain suoriteperusteisia korvauksia. Nämä tulee määrittellä tarkasti sisällöllisesti ja korvauksen taso tulee myös määrittää.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

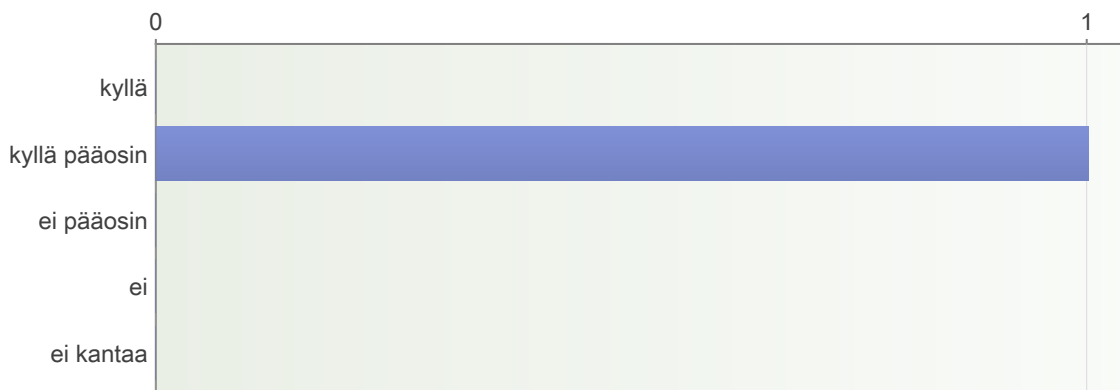
- Lakiluonnoksen mukaan valinta alkaa 1.1.2019 ja asiakkaat alkavat listautumaan 2 kuukautta aiemmin. Edelleen tuottajahaun tulee tapahtua 6 kuukautta ennen valinnan käynnistymistä. Aikataulu on liian tiukka. Maakunta voi tosiasiallisesti aloittaa toimintansa yhtiöittämisen vasta vuoden 2019 alussa. Luonnoksen mukaan maakunnan sote-keskuspalvelujen yhtiöittäminen on tehtävä vuoden 2021 alkuun. Näin tarjoutuu markkinaehtoisille toimijoille reilut kaksi vuotta toimia ennen maakunnan julkisen yhtiön toiminnan aloittamista. Tämä vaikuttaa suuresti eri toimijoiden asiakaskunnan muodostumiseen.

Maksusetelien, asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetoinnin käyttö voidaan alittaa vuonna 2019. Näidenkin käytäntöjen aloittamiseen tulee olla jonkinlainen siirtymäaika, koska maakunnan sote-järjestämisen organisoituminen käynnistämisaikansa.

Sote-keskuspalvelujen tuottamisessa julkisen toimijan kilpailukykyisyys tulee taata markkinaehtoisten ja järjestötoimijoiden rinnalla.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslaki vaikuttaa merkittäväällä tavalla maakunnan palveluiden organisointiin, hallintoon ja johtamiseen. Yhtiöittäminen on osin vaikeasti toteutettavissa. Yhtiöittäminen voi kaventaa vaaleilla valittujen luottamushenkilöiden päätösvaltaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisessä. Maksu- ja asiakassetelien sekä henkilökohtaisen budjetoinnin toteuttaminen käytännössä voi kaventaa maakunnan päätösvaltaa sosiaali- ja terveystalouden palveluiden järjestämisessä.

Valinnanvapauslaki toteutuessaan nyky muodossa kasvattaisi merkittävästi taloudellisia kustannuksia. Valinnanvapauden toteuttaminen vaikeuttaa maakunnan, sen liikelaitoksen ja yhtiöiden talousarvioiden tekemiseen ja niiden toiminnan ennakoitavuutta. Tämä voi vaarantaa maakunnan taloudellisen toiminnan ja käynnistää rahoituslaissa mainitun arviointimenettelyn (valtionavustuksen myöntäminen käynnistää aina menettelyn).

Valinnanvapauslaki hajauttaa toimivan järjestelmän etenkin 24/7 päivystyksen turvaamisen osalta, jos yksityisillä toimijoilla ei ole päivystysvelvollisuutta. Tällä hetkellä päiväaikainen päivystys hoidetaan kunnissa ja ilta- ja yöaikainen sekä viikonloppupäivystys yhdessä koko maakunnan lääkäreiden yhteistyönä. Tämä ei välttämättä toteudu enää valinnanvapauslain ollessa voimassa.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

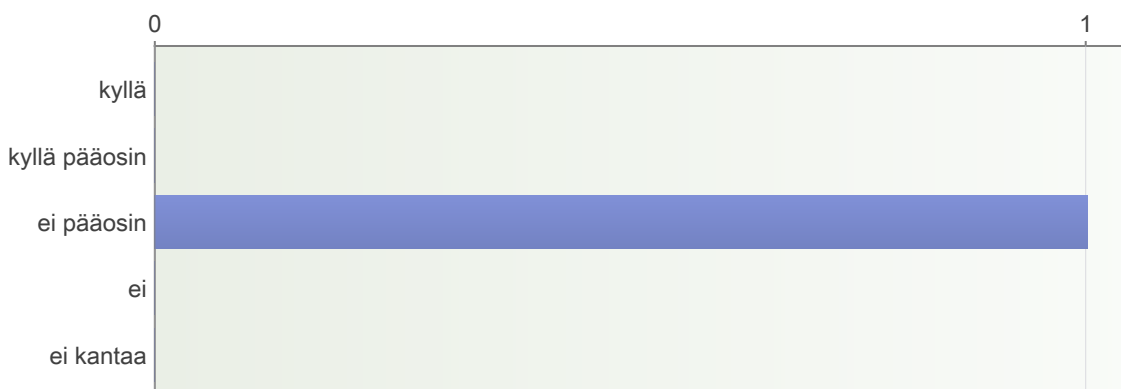
- Se kuinka laajaksi suoran valinnan palvelu maakunnassa määritellään, voi vaikuttaa markkinoiden syntyyn ja erilaisten toimijoiden mahdollisuuteen tuottaa palvelukokonaisuuksia. Alihankinta tai verkostoitunut palvelutuotanto, antaa edellytyksiä mahdollistaa erikokoisten yritysten tai ammatinharjoittajien kyvyn tuottaa palveluja.

Suoran valinnan markkinoiden syntyyn ja palveluiden turvaamiseen eri alueilla tulee pystyä vaikuttamaan myös maakunnan sisällä vaihtelevalla korvauksella.

Riskinä on, että markkinat syntyvät suurille kaupunkiseuduille niin, että palveluverkosta muodostuu liiankin tiheä kun tavoitteena on ollut palvelujen toimipisteverkkojen optimointi ja tiivistäminen. Tällaisessa tilanteessa asukkaiden/asiakkaiden välinen epätasa-arvo lisääntyy ja kustannukset saattavat karkaavat. Suppean väestön alueiden palvelut voivat jopa heiketä ellei niihin kiinnitetä erityistä huomiota.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuottajiksi voi ilmoittautua kaikki toimijat, jotka täyttävät kriteerit ja ovat rekisteröityneitä. Sairaalapalveluissa ja erityisen vaativissa sosiaalipalveluissa tuottajien pitää olla akkreditoituja kansainvälisten standardien mukaisesti. Tämä karsinee voimakkaasti pienet toimijat pois markkinoilta

Mahdollistaneen kyllä toiminimellä toimimisen yhdessä osuuskunta tyyppinen toimintakonseptilla siltä osin, kun ei ole kyse erityistason toiminnasta.

Verkostoitunut tuottamistapa tulee varmistaa, jotta erikokoisilla toimijoilla on mahdollisuus päästä markkinoille. Lakiluonnoksessa 17 § tulee olla selkeämpi ja siinä on avattava tarkemmin sitä, mitä tarkoittaa osakokonaisuus ja mikä on maksusetelin ja sopimuksellisten palveluiden suhde.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

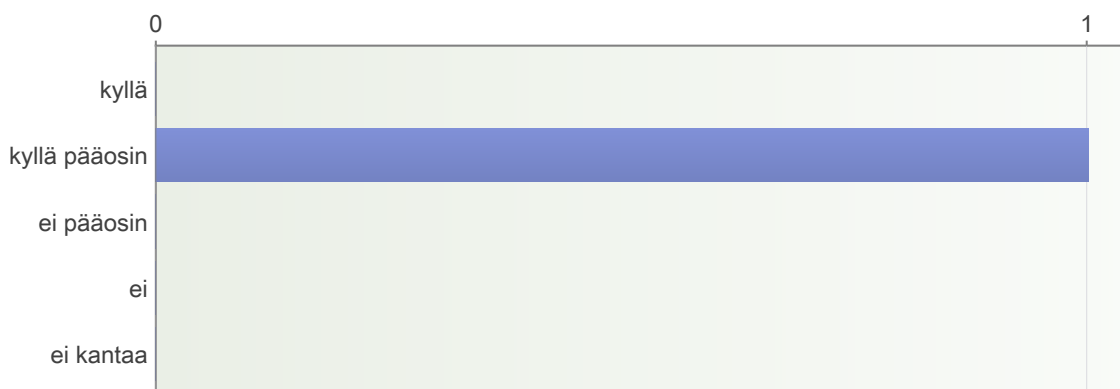
Vastaajien määrä: 1

- Peruspalvelut jakaantuvat suoraan valittaviin palveluihin ja palvelutaitoksen tuottamiin palveluihin, asiakassetelillä valittaviin palveluihin sekä henkilökohtaisen budjetin palveluihin. Tämä voi monimutkaistaa palveluja tarvitsevan potilaan asemaa nykytilanteeseen verrattuna.

Toisaalta mahdollisuus valita asiakkaan tarpeisiin erikoistunut palveluntuottaja voi parantaa hoidon vaikuttavuutta ja asiakkaan hoitoon sitoutumista sekä erilaisten uusien toimintamallien, kuten oma- ja itsehoitojärjestelmien sekä muiden sähköisten toimintamallien kuten etähoidon, hyväksymistä asiakkaan omassa palvelukokonaisuudessa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yleisesti on todettava, että samat hyödyt ja uhat voidaan todeta suun terveydenhuollon järjestämisen osalta kuin muiden terveyspalvelujen. Koska perinteisesti suun terveyden ja suun sairauksien merkitys terveydenhuollossa on nähty vähempiarvoisena ja vähemmän tärkeänä, tämän uudistuksen yhteydessä on suurena vaarana se, että edellytykset suun terveyspalvelujen järjestämiselle entisestään heikkenevät. Erityisesti suun terveydenhuollon palvelujen järjestämisen yhteydessä eriarvoisuuden lisääntyminen kansalaisten keskuudessa on erittäin suuri uhkatekijä.

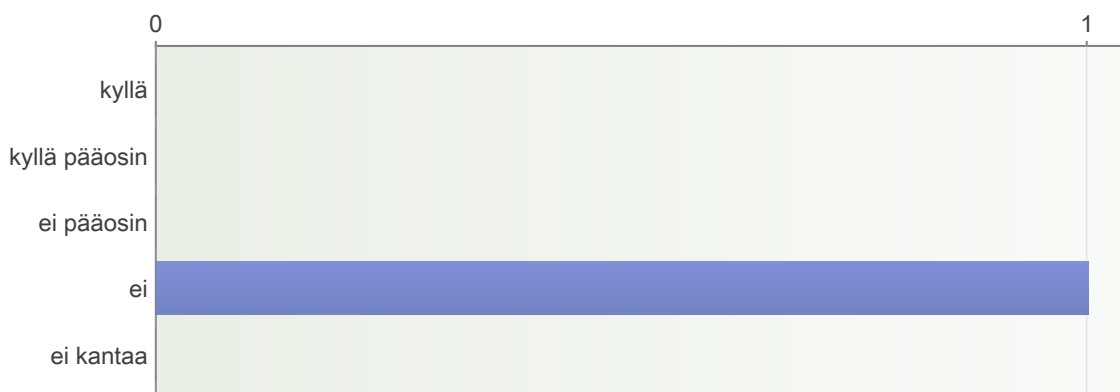
Periaatteessa valinnanvapaus antaa asiakkaalle lisää mahdollisuuksia valita oma palveluntuottaja. Uudistus voi myös nopeuttaa palveluun pääsyä, kun yksityisten suun terveydenhuollon palvelut saadaan täysimääräisesti ja samanarvoisina julkisten rinnalle.

Riskinä kuitenkin on, että tämä mahdollistuu ainoastaan suurilla kaupunkiseuduilla, jolloin alueellista palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja kaikille kansalaisille todellista valinnanvapautta ei pystytä toteuttamaan. Lisäksi uudistuksen myötä kokonaisuuden hallinta vaikeutuu, kun palvelut jakaantuvat monelle palveluntuottajalle.

Yksityisten toimijoiden toimintakulttuuri on osaltaan poikkeava julkisten toimijoiden toimintaperiaatteista, joten vaarana on, että yksityiset palveluntuottajat pyrkivät valikoimaan asiakkaansa. Tämän vuoksi kaikkia toimijoita sitovana tavoitteena tulee olla myös suun terveyden edistäminen väestötasolla terveyseroja kaventaen. Vain näin saadaan estettyä myös kustannusten riistäytyminen sekä terveyserojen kasvu. Yhtiöittäminen sinänsä saattaa ruokkia epätarkoituksenmukaista ja osaoptimointiin ohjaavaa toimintaa, kun yritykset pyrkivät mahdollisesti karsimaan riskiasiakkaita. On erittäin tärkeää, että ennaltaehkäisevä ja kansanterveyttä edistävä työ ei unohdu uudistusta toteutettaessa.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riskien arviointia ei vielä ole tehty eikä valmisteluvaiheessa ole ennakoitu siitä, miten tuleva kokonaisuus tulee toimimaan. Lainsäädäntövaiheessa ei ole tietoa siitä, miten asiakkaat tulevat todellisuudessa käyttäytymään tai miten esimerkiksi yhtiömalli vaikuttaa hoitoketjujen kokonaisuuteen.

Vaikutukset toiminnalliseen integraatioon, talouteen ja eriarvoisuuteen ovat jääneet liian vähälle huomiolle. Uudistus edellyttää eri vaiheissaan jatkuvaa arviointia ja myös laajoja tutkimusohjelmia.

Vaikutukset henkilöstöön ulottuvat lakiluonnoksessa mainitun siirtymäajan yli eikä riittävästi ole arvioitu, mitä julkisen palvelutuotannon yhtiöittäminen merkitsisi henkilöstön työsuhteen ehtoihin ja työsuhdeturvaan.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta- ja sote-uudistus kokonaisuutena on tavoiteltava ja perusteltu suuri muutos Etelä-Savon maakunnassa. Jo nykyisellään maakunnassa on kaksi kaikkia sosiaali- ja terveystalvaeluja järjestävää kuntayhtymää - Essote ja Sosteri. Maakunnan kuntien päätöksillä sote-palveluja on koottu yhteen. Vuodesta 2019 alkaen maakunta on sote-palvelujen järjestäjä ja mm. kahden nykyisen sairaanhoitopiirin keskussairaalapalvelut voidaan yhdistää maakunnan liikelaitoksen toiminnaksi. Toki jatkossakin keskussairaalapalveluissa on kaksi erityistason toimipistettä.

Maakunta- ja sote-uudistukseen kytkeytyvä asukkaiden ja asiakkaiden valinnan vapaus uudistus voi vaikeuttaa maakunnassa tehdyn sosiaali- ja terveydenhuollon integraation toteutumista ja heikentää koko Etelä-Savon maakunnan sote-palveluiden suotuisaa kehitystä. Palveluiden järjestäminen voi vaikeutua, vaikka koko uudistuksen tavoitteena on vahvistaa sote-palveluiden järjestämistä. Monimutkainen hallinto lisää myös kustannuksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausmalliin siirtyminen merkitsee maamme sosiaali- ja terveystalvaelujen palvelujärjestelmän perusteellista järjestelmätason muutosta. Uudistuksen aikataulu on liian tiukka kun otetaan huomioon, että samalla toimeenpannaan historiallisen suuri itsehallinnon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistus. Suurten uudistusten implementointi ja jatkuva arviointi vaativat tuekseen tutkimusta ja kokeilua sekä vaikutusten - myös ei-aiottujen - ennakointia. Usein vaikeudet sisältyvät nimenomaan implementointiin, jossa toimii vahvat sosiaaliset prosessit. Uuden järjestelmän onnistunut muodostaminen tarvitsee myös toimintakulttuurin muutosta, jota tuetaan hyvällä johtamisella. Toimeentulotuen perusosan siirto Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi on esimerkki muutoksesta, jossa pitkää toiminut toimintakokonaisuus jaettiin osiin eikä ei-aiottuja vaikutuksia otettu riittävästi huomioon järjestelmämuutoksessa. Maakunta- ja sote-uudistus sekä siihen liittyvä valinnan vapauden laajentaminen on vaatavuudeltaan moninkertaisesti suurempi uudistus sekä myös riskit ovat korkeat ja ne on kyettävä ennakoimaan ja ehkäisemään.

Valinnanvapaus on kannatettavaa, samoin asiakassetelin ja henkilökohtaisenbudjetoinnin kautta tapahtuva kumppanuus yksityisten markkinaehtoisten palvelutuottajien ja järjestö toimijoiden kanssa. Julkisten sosiaali- ja terveystalvaelukeskuspalvelujen yhtiöittämisestä tulee siirtää myöhemmin toteutettavaksi, sitä tulee tarvittaessa kokeilla ja sen vaikutuksia tulee arvioida tutkimuksen keinoin.

Valinnanvapaudelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että asiakkailla, palvelujen tuottajilla ja järjestäjillä on riittävä osaaminen ja edellytykset toimia uudessa toimintaympäristössä.

Terveysthuollon palvelujen laadun kuusi ulottuvuutta ovat laajasti kansainvälisesti hyväksytyinä: kustannusvaikuttavuus, tehokkuus, turvallisuus, potilaskeskeisyys, oikea-aikaisuus ja oikeudenmukaisuus (samassa tarpeessa sama palvelu). Edellä mainitut laadun ulottuvuudet sisältävät myös hoidon jatkuvuuden.

Valinnanvapaus-lakiluonnoksen sisältämän mallilla voidaan katsoa vain osittain pystyttävän vastaamaan näihin haasteisiin. Vaikka kustannuksiin pyritäänkin vaikuttamaan, niin malli ei turvaa vaikuttavuusnäkökohdan toteutumista erityisesti siksi, että palvelujen integroituminen ei kaikin osin toteudu vaan palvelukenttä, erityisesti peruspalvelujen osalta jakautuu aiempaan nähden. Potilaskeskeisyys toteutuu kyllä valinnanvapauden laajenemisen myötä, mutta valinta on vaarassa ohjautua kysyntävetoiseksi. Oikeudenmukaisuuden toteutuminen, vaikka onkin tavoitteena, on pelättävissä vaarantuvan, mikäli lyhytaikaiskustannukset (vrt. kapitaatiopohjainen rahoitus) alkavat ohjata palveluja. Myös hoidon jatkuvuudelle palvelukentän jakautuminen tuottaa suuren uhan.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.